

СТАНОВИЩЕ

от професор д-р Елена Юлиевна Павловска, УНИБИТ,

член на научно жури, определено със заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ № РД 38/38 от 17.01.2020 г. за конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Книгознание, библиотекознание, библиография – Дигитализация на културно наследство, регионални информационни системи) за нуждите на катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика“ към Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Философски факултет, обявен в ДВ бр. 93 от 26.11.2019 г. с единствен кандидат:

доцент д.н. Цветанка Христова Панчева.

Информация за конкурса

Конкурсът за заемане на академичната длъжност „професор“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Книгознание, библиотекознание, библиография – Дигитализация на културно наследство, регионални информационни системи) за нуждите на катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика“ към СУ „Св. Климент Охридски“, Философски факултет е обявен в ДВ бр. 93 от 26.11.2019 г. По обявения конкурс единствен кандидат е доцент дн Цветанка Панчева.

Цялата документация, свързана с процедурата, е съобразена напълно с изискванията на чл.4 и чл.29 от Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, чл.118, ал. (1) и (3) от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Прегледът на предоставените за конкурса документи и запознаване с предложените за рецензиране научни трудове показва, че кандидатката отговаря на основните изисквания за заемане на длъжността „професор“. Тя е доктор (1994) и доктор на науките (2018), „доцент“ (2014), вписана е в Регистъра на академичния състав на НАЦИД. За участие в конкурса е предоставен монографичен труд, различен от монографията, на основата на втория ѝ докторат, представените публикации за участие в настоящия конкурс не са използвани за участие в други научни процедури. Минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“ съгласно ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане са изцяло изпълнени. Събраните точки са 837,5, като по някои от показателите резултатите ѝ са значително по-високи (например, група Г - 282,5 точки, група Д - 245 точки, група Е – 160 точки).

Обща характеристика на дейността на кандидата

а) Доцент д.н. Цветанка Панчева завършва висшето си образование в Държавния институт за култура (Санкт Петербург, Русия) през 1981 г. и още същата година започва работа в Национална библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ (НБКМ), където през години заема различни длъжности от научен сътрудник до ръководител на направление „Дигитална библиотека“ (2009-2014). През 1994 г. кандидатката защитава докторска дисертация на тема „Съвременно състояние и проблеми на организацията на краеведската библиотечно-библиографска дейност“, а през 1999 г. се хабилитира с труда си “Тенденции в развитието на научнопомагателната библиография”. От 2014 г. след конкурс заема академична длъжност „доцент“ в катедрата „Библиотекознание, научна информация и културна политика“ към Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. През 2018 г. придобива научна степен „доктор на науките“ по направление 3.5.Обществени комуникации и информационни науки“, като защитава докторат на тема „Краеведението в България: библиографско-книговедски подход”.

б) Доц. дн Цв. Панчева притежава богат преподавателски опит. Още като хоноруван преподавател в СУ от 1995 г. разработва редица лекционни курсове и в продължение на много години преподава учебни дисциплини “Краеведска библиография”, „Дигитализация и дигитализиране”, „Регионалната културна политика и библиотеките“, които са съществена част от бакалавърските и магистърски програми на катедрата. Като хоноруван преподавател в УНИБИТ (2004 - 2018) – курсове: „Краеведение и краеведски бази данни“ и „Краеведски електронни ресурси“. Тя е целенасочен, последователен, дисциплиниран и високо ерудиран преподавател, много уважаван от студентите. Под нейно научно ръководство в катедрата са защитени 15 дипломни работи в ОКС „Бакалавър“ и 18 магистърски тези, в момента тя има 4 докторанта, двама от които ще защитават дисертационните си трудове през настоящата година.

От представената в конкурсната документация справка за учебната и преподавателската заетост на доц. Панчева се вижда, че годишната аудиторна заетост на кандидатката за последните пет години се движи в граници, далеч надхвърлящи изискващите се по Правилник, и е между 465 и 600 часа (преимущественно постигнати от задължителни дисциплини) както в бакалавърска, така и в магистърска степени.

в) Експертна дейност. В конкурсната документация е приложен списък на международни и национални проекти по ФНИ на Софийски университет, на НБКМ, Министерство на културата и др., разработвани с участието на доц. дн Цв. Панчева в периода 2009 – 2020 г., свързани с опазването, дигитализация и достъп до книжовното

културно наследство на България и въвеждането на новите технологии в библиотеките. Проектите приключили успешно. На 3 от тях тя е ръководител, на 10 е член на изследователски екип. Документите свидетелстват, че тя има голям опит както в ръководството и координирането на международни и национални проекти и програми, така и дългогодишен професионален и административен опит като ръководител на международни дейности на НБКМ и СУ. Понастоящем доц. дн Цв. Панчева участва в международния проект „Изграждане и развитие на Център за върхови постижения „Наследство БГ“ по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ като член на научния екип.

Високото качеството на учебно-преподавателската и научноизследователската дейност на доц. дн Цв. Панчева през последните 5 години, както и студентското мнение за преподаването ѝ се потвърждава с приложения в документацията Атестационен лист на СУ „Св. Кл. Охридски“ от 1.09.2019 г.

В личен план я определям като високообразован, интелигентен, изключително отзивчив колега, старателен и точен човек, с модерни възгледи, със собствено мнение, което изразява безрезервно.

Научна и научноприложна дейност на кандидата

Пълният списък на публикациите на доц. дн Цв. Панчева съдържа 103 заглавия и още над 20 сборници и библиографии, в които тя е съставител или научен редактор, автор на предговори. От тях за участие в конкурса за „професор“ тя е представила 26 научни труда и 4 библиографии, на които е научен редактор, които могат да бъдат групирани по следния начин:

- Монографии	2
- Книги	1
- Студии	4
- Статии в научни списания, годишни и юбилейни сборници	13
- Доклади в сборници от научни конференции	6
- Научна редакция на биобиблиографии	4
ОБЩО представени за рецензиране	30

От посочените статии седем заглавия са на чужди езици и две са публикувани на български и (с допълнения) на чужд език.

Представените публикации за участие в настоящия конкурс не са използвани за участие в други научни процедури. Те са оригинални и отговарят на правилата на академичната етика.

Цитиране на трудовете, предложени за конкурса, съгласно издаденото от Университетска библиотека при СУ „Св. Климент Охридски“ „Уверение за индексирани и цитирани публикации“ е отбелязано в Central and Eastern European Online Library (CEEOL) - 7 цитирания и 2 рецензии, в РИНЦ eLibrary.ru – 1 цитиране, в Google Наука и Google Книги - 25 цитирания. 1 публикация на кандидатката е индексирана в CEEOL и 5 – в РИНЦ eLibrary.ru. Справката на доц. дн. Панчева за цитирания от системата „Авторите“ на Софийски университет съдържа 87 цитата и рецензии за нейни трудове. По-голямата част от трудовете е отразена в основни български библиотечни каталози: на НБКМ (77 публикации), на Университетска библиотека „Св. Кл. Охридски“ (54 публикации), в Сводния каталог на фондация НАБИС (над 50 публикации) и др. Научните трудове на доц. дн Панчева са включени и в международни каталози: СКК ЛИБНЕТ (1 публикация); WorldCat OCLC (9 публикации); Karlsruhe Virtueller Katalog (10 публикации); Library of Congress (6 публикации). На мен, като ръководител на АИЦ „Индекс“, който повече от 10 години се занимава с осигуряване на европейските и американските библиотеки (в т.ч. Конгресната библиотека на САЩ) с българска научна литература (периодични издания и книги) е особено приятно да отбележа, че най-съществените научни публикации на моите колеги от Катедра БНИКП на СУ „Св. Климент Охридски“, в т.ч. доц. дн Панчева, са видими за учени от целия свят.

Научноизследователска работа на доц. дн Цв. Панчева е основно в следните области:

1. *Краезнание - история, теория, съвременни измерения.*

В тази област кандидатката посочва 3 научни труда, на първо място сред които е монографията „Книжовни проекции на локалното или българското краезнание от Възраждането до днес“ (№2 от списъка с публикациите за конкурса) и две студии: „Политематичност и интердисциплинарност на краеведските изследвания в България след Освобождението (Според публикациите в „Периодическо списание на Българското книжовно дружество“) (№6) и „Съвременни тенденции в издаването на краеведски книги в България: Ловешкият принос. 1990-2018 г.“ (№7), в които е представено извършеното от кандидатката многоаспектно проучване на развитието на краезнанието в България от първите негови прояви по време на Българското възрождане до края на 2017 г. чрез анализа на публикуваната книжнина и базите от данни на ретроспективната и текущата национална библиография на България и са предложени съвременни подходи за

опазването на културната памет на регионите чрез създаването на нови информационни ресурси на базата на дигитализираната краеведска книжнина.

2. Краеведска библиография

В този раздел са включени: монографията „Библиографски и дигитални измерения на българското краезнание“ (№1), в която на базата на библиографско-статистически анализ на състоянието на краеведската библиография в различните времеви периоди от 1923 до 2019 г. е представено развитието ѝ в българските регионални библиотеки, промените на краеведската библиография като система за библиографска информация по отношение на краеведската книжнина и се разкрива връзката ѝ със съвременна организация на достъпа до местни дигитални ресурси. Статията „Трансформации краеведческой библиографии в Болгарии и ее роль в информационном обеспечении исторических исследований“ (№23) поради нейната значимост е включена в сборник от серия, публикувана в рамките на проекта «Роль музеев-библиотек-архивов в информационном обеспечении исторической науки», разработван от водещите руски библиотеки, академични институти и музеи.

3. Дигитализация на културно-историческо наследство

В представените трудове в този раздел се изследват проблемите, свързани с процесите на дигитализацията на уникални колекции в българските библиотеки, архиви, музеи като възможност за съхраняване и популяризиране на националното книжовно наследство и достъпа до тях в регионални библиотеки и други институциите на паметта (№13, №15), подчертава се необходимостта от библиографското отразяване на специални дарителски колекции в електронни каталози и библиотеки (№26, №20), анализирани са основните етапи на дигитализация и са представени дигиталните колекции на Държавна агенция „Архиви“, на НБКМ, участието ѝ в международни проекти и програми (№4, №8, №9), както и различни аспекти на присъствието на България в Световната електронна библиотека (WDL). В публикацията (№21) са представени формите на образованието по дигитализация на културното наследство в контекста на европейските политики в областта на висшето образование, а (№19) е посветена на развитието на информационната култура на библиотечните специалисти в България чрез усъвършенстване на процеса на образование и на формите на професионалната им квалификация, предимно в областта на дигиталните технологии.

4. Библиографско-книговедски изследвания за отделни лица.

Тази група обединява изследванията на кандидатката, свързани с издирване, разчитане и анализиране на голям обем от архивни и библиографски източници за известни личности, най-често дори непознати на професионалната общност (№5, №14,

№17). Специално искам да отбележа статията „Творческите връзки И. В. Гудовщиковой с выдающимися българскими библиографами” (№25), публикувана в реномираното списание „Библиография“, в която са представени руско-българските връзки в областта на библиографията, свързани с името на известния руски учен-библиограф и библиографовед, специалист в областта на историята, теорията и методиката на библиографията, оказал огромно влияние за развитието на българската библиография професор дпн И.В. Гудовщикова. В статията се анализират рецензии на трудове на И. Гудовщикова в публикации на български автори, цитирания на нейните трудове от българските учени и преподаватели Кр. Зотова, П. Митрани, Д. Правдомирова, творческите ѝ връзки и лични контакти с известни български библиографи (Христо Тренков, Мария Кайнарова и др.), нейни рецензии и отзиви върху български библиографски трудове, „присъствието” на нейни книги и учебници в българските библиотеки (чрез отразяването им в електронни каталози).

5. Рецензии за библиографски указатели и книги и научна редакция на отделни библиографски указатели

В тази група са включени 5 публикации, посветени на библиографските указатели и книги на сътрудници от регионални библиотеки, предимно по краеведска тематика (№16, №22, №12, №11, №24). Изводите и препоръките, които прави авторът в резултат от анализа представлява добра методическа база за бъдещи изследователи-библиографи.

На вниманието на членовете на научното жури в документацията е предложен и списък от 4 библиографски труда, на които доц. дн Цв. Панчева е научен редактор – биобиблиографии на изтъкнати български книжовници, писатели, учени: Мария Младенова, Нестор Марков, Боряна Христова и Георги Спасов. Редактираните от нея библиографски указатели илюстрират научните и професионални знания и умения, богат практически опит на доц. дн Панчева.

Постижения и оригинални научни и научноприложни приноси

Напълно приемам формулираните **приноси** на кандидата, като ги обобщавам по следния начин:

1. Комплексен подход, прилаган в изследванията ѝ. Основната идея, развивана от кандидатката, разгърната в двете монографични изследвания в областта на краезнанието и краеведската библиография, е, че книжовно-документалното наследство, съхранявано в българските обществени библиотеки, се разглежда и осмисля чрез взаимната свързаност на трите компонента: краеведска книжнина; краеведска библиография и дигитални копия на тази книжнина, за достъпа до които служат именно данните от краеведската

библиография. Подобен подход дава възможност от една страна да се изследват историческите корени и предпоставки за развитието на краезнанието и краеведската библиография в различните исторически периоди (връзка с национални каузи по време на Българското възраждане и в Следосвобожденска България, с развитието на определени научни области, които го „припознават“ за свое изследователско поле, идеологически влияния и т.н.), а от друга - да се проследят и анализират трансформациите им в мощен електронен информационен ресурс, свързан с местната памет и значението ѝ в глобалния свят.

2. Създаването на собствен информационен модел на краеведската библиография, благодарение на който натрупаната в регионалните библиотеки местна информация да се превърне в конвертируем и активно използваем ресурс (от библиографски данни и пълнотекстови електронни документи), определящ новото „лице“ на институциите на паметта – библиотеки, архиви, музеи.

3. Прилагане на оригинална методология на двете изследвания. Използването на данните от Националната библиография (текуща и ретроспектива) като достоверна основа за библиографско-книговески анализ на краеведската книжнина, позволява очертаване на параметрите ѝ по много показатели и за голям хронологичен период от време. Такава методология досега не е използвана от нашата научна колегия, а бих искала да подчертая, че тя е универсална и би могла да се приложи успешно и в други, особено сродни научни направления. Отделно от направените анализи принос имат обобщенията на статистико-библиографските данни в множество таблици и диаграми.

4. Дигитализацията на документи от културното наследство, притежавано в институциите на паметта се анализира в няколко модерни (европейски) аспекта: с акцент върху опазването, достъпа до тях и популяризирането им като важни ориентири за идентичност, историческа и културна памет, традиции, фолклор и православна вяра; като технологична възможност за приобщаване на специфични български книжовни паметници към европейското и световното дигитално наследство; като възможност за използване на дигитализирани ресурси в процеса на образование и за бъдещи научни изследвания; за приобщаване на гражданите към дигиталната информация и обогатяването ѝ с предоставени от тях източници (лични и фамилни библиотеки и архиви).

5. Приноси към обогатяване на информацията за известни личности чрез въвеждане в научен оборот на неизвестни факти за тях – издирени са и са анализирани нови архивни и документални свидетелства за д-р Димитър Иванчев, Ирина Василевна Гудовщикова, Петър Дънов и др.

Заклучение

Доц. дн Цветанка Христова Панчева е изтъкнат изследовател, експерт и академичен преподавател с утвърден профил в областта на библиотечно-информационните науки. Тя напълно отговаря на изискванията за заемане на академичната длъжност “професор”. Посочените качества на нейната научноизследователска дейност, научните и научно-приложните приноси, достоверните резултати, богатият ѝ административен и педагогически опит и личните впечатления, които имам, ми дават основание да дам **положителна оценка** и да предложа избирането на доцент дн Цветанка Христова Панчева на академичната длъжност „професор” в катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика” във Философския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски”.

07.04.2020 г.

Проф. д-р Елена Павловска